

Asia: VN/24520/2023

Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan organisaatio

Kunta, kuntayhtymä

2. Pidätekö hallituksen esitysluonnoksen 3 luvussa kerrottuja tavoitteita kannatettavina?

ei

Voit halutessasi esittää huomioita:

Uusi ehdotus laista mitätöi YK:n vammaisten sopimuksen. Laissa on vain muutama maininta YK:n vammaisten sopimuksesta. Vammaispalvelulain peruslähtökohtana tulee olla YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpano Suomessa turvaamalla vammaisen henkilön itsenäisen elämän toteuttaminen vuorokauden eri aikoina ottaen huomioon eri-ikäisten vammaisten omat lähtökohdat heidän taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Lain luonnoksessa kierretään perusoikeuksien mm. osallisuus, itsemääräämisoikeudet, tasa-arvo, syrjiminen, noudattamista. Vammaisten subjektiiviset perusoikeudet tulee säilyttää, säästäminen ei voi olla pääkohta. Kun ikäraja lakiehdotuksesta poistettiin, lisättiin siihen kuitenkin raju ikäsyrjintä, mikä kulkee koko luonnoksen läpi. Asettamalla lain soveltamisen ohjenuoraksi vammaisten henkilöiden subjektiivisesta oikeuksista säästämisen - rikkoo räikeästi YK:n vammaissopimusta vastaan.

3. Päästäänkö esitetyillä muutosehdotuksilla esityksen tavoitteisiin?

ei

Voit halutessasi esittää huomioita:

Lain tavoitteena tulee olla vammaisten henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen. Nyt lain 2 §:n 3. mom. mukaan lain perusteella järjestetään palveluja vammaisille henkilöille vain, jos hänelle ei ole järjestettävissä palveluja ensi sijaisen lainsäädännön mukaan ja hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve. Tämä tarkoittaa myös, että jo myönnettyjen vammaispalvelujen tarvetta voidaan koska vain ja milloin vain uudelleen arvioida vedoten esim. ikääntymiseen. Näin aiheutetaan suurta epävarmuutta ja eriarvoista kohtelua, mikä on lain 1 §:n vastaista. Vammaisuus ei poistu ikääntymisen myötä, päin

vastoin. Ei ikäsyrajintää. Hyvinvointialueille jää liian suuri määräämisvalta vammaisen subjektiivisiin oikeuksiin. Vammaiset joutuvat eriarvoiseen asemaan, koska hyvinvointialueiden resurssit vaihtelevat. Ensisijaisen lainsäädännön mukaisilla palveluilla ei pidä korvata selkeästi vammaispalvelujen piiriin kuuluvan vammaisen henkilön subjektiivisia oikeuksia. Vammaisten henkilöiden palvelut tulee toteuttaa YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisesti tavalla, joka tukee itsenäistä elämää, henkilökohtaisia valintoja, omien asioiden hallintaa, osallisuutta ja osallistumista. Yhdenvertainen palveluiden saanti ei tule toteutumaan nyt ehdotuksen soveltamisalan tulkinnanvaraisuuden vuoksi. Jokainen elää omaa, yksilöllistä elämäänsä eikä lain soveltajalle voida antaa mielivaltaista oikeutta määritellä sitä, mikä elämänvaiheisiin kuuluu tai ei kuulu.

4. Ovatko ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavat säännökset mielestänne kannatettavia? (Vammaispalvelulain 2 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Vammaispalvelulain lykkäämisen yhteydessä eduskunta edellytti, että vammaispalvelulain ensisijaisuutta kehitetään eikä heikennetä. Ehdotetut soveltamisalan muutokset vaikuttavat päinvastoin, ne heikentävät vammaisten asemaa. Luonnos kaventaa vammaisten henkilöiden oikeutta päästä vammaispalvelulain subjektiivisten oikeuksien piiriin. Toimeenpanijalle jää liian suuri vastuu siitä, millä konkreettisilla seikoilla vammaispalvelulain piiriin pääsee. YK:n vammaisten sopimuksen mukaan jokainen vammaisen elää omaa yksilöllistä elämäänsä eikä lain soveltajalle voida antaa mielivaltaista oikeutta määritellä sitä, mitä kunkin elämänvaiheisiin kuuluu tai ei kuulu.

5. Onko elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Vammaisen tulee saada etuisuudet tarpeen mukaan. Subjektiivisia oikeuksia ei saa poistaa tai ylittää. Elämäntilanne tai ikä ei saa määritellä tarvetta. Ks. kohta 4.

6. Onko asiakkaan edun ja maksuttomuuden suhdetta koskeva tarkennus mielestänne kannatettava? (Sosiaalihuoltolain 4 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Vammaisen ei saa joutua maksamaan vammaispalveluista, joita vammaisen ei tarvitse lainkaan. On väärin ja epätasa-arvoista, että vammaisen joutuu maksamaan omien perusoikeuksiensa toteutumisesta. Vammaisen on saatava palveluita iästään tai taloudellisesta tilanteestaan huolimatta. YK:n vammaisopimuksen periaatteiden mukaan vammaisten ihmisten palvelutarvetta pitää arvioida yksilöllisten tarpeiden perusteella, ja niin, että palvelut ovat sopivia ja riittäviä vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi. Palveluista perittävät maksut eivät saa olla määräävässä asemassa palvelutarpeen arvioinnissa. Maksullisuus ei ole YK:n yleissopimuksen mukaista.

7. Onko asiakasmaksulain säännöksiä täydentävä niin sanottu suojasäännös mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §:n 4 ja 5 momentti)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Suojasäännös ei ole riittävä eikä korvaa maksuttomuuden huomioimista asiakkaan edun arvioinnissa. Suojasäännöksessä on liian paljon tulkinnanvaraisuutta päätöksiä tehtäessä.

8. Voit halutessasi esittää muita huomioita esityksestä:

Vammaispalvelut ovat subjektiivisia määrärahoihin sitomattomia, joista ei pidä leikata. Rahoituksen riittävyys on varmistettava, jotta vammaiset henkilöt voivat elää yhdenvertaisina vammattomien kanssa ja saavat tarpeidensa mukaiset yksilölliset palvelut. Vammaispalvelulain tulee turvata tasa-arvoiset lähtökohdat vammaisille verrattuina vammattomiin henkilöihin.

Palveluntarpeen arvioinnissa tulee ottaa huomioon, ettei asiakasta tule siirtää yleislain palvelujen piiriin, jos hän on jo ollut aiemmin vammaispalvelujen piirissä.

Lakiehdotus tulee olemaan voimakkaasti vammaisia henkilöitä syrjivä, mikäli se toteutuu tällaisenaan.

Arja Markova

Lausunnonantaja on Kouvolan kaupungin vammaisneuvosto (on kirjautettu vammaisneuvoston jäsenen tunnuksilla).